

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد خمینی شهر
دانشکده علوم انسانی، گروه اقتصاد

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد M.A
گرایش توسعه اقتصادی و برنامه‌ریزی

آزمون تجربی نظریه برابری قدرت خرید در کشورهای عضو ۸-D طی دوره ۲۰۱۰-۲۰۰۱

استاد راهنما:

دکتر سعید دائی کریم زاده

استاد مشاور:

دکتر اکبر توکلی

نگارش:

فرناز هوشیار

زمستان ۱۳۹۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد خمینی شهر
دانشکده علوم انسانی، گروه اقتصاد

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد M.A
گرایش توسعه اقتصادی و برنامه‌ریزی

آزمون تجربی نظریه برابری قدرت خرید در کشورهای عضو ۸-D طی دوره ۲۰۱۰-۲۰۰۱

استاد راهنما:

دکتر سعید دائی کریم زاده

استاد مشاور:

دکتر اکبر توکلی

نگارش:

فرناز هوشیار

زمستان ۱۳۹۰

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد خمینی شهر
دانشکده علوم انسانی ، گروه اقتصاد

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد M.A
گرایش توسعه اقتصادی و برنامه‌ریزی

آزمون تجربی نظریه برابری قدرت خرید در کشورهای عضو ۸-D طی دوره ۲۰۱۰-۲۰۰۱

نگارش:

فرناز هوشیار

زمستان ۱۳۹۰

در تاریخ ۹۰/۱۱/۲۰ توسط کمیته تخصصی زیر مورد بررسی و تصویب نهائی قرار گرفت.

دکتر سعید دائی کریم زاده

۱- استاد راهنمای پایان نامه

دکتر اکبر توکلی

۲- استاد مشاور پایان نامه

دکتر مصطفی رجبی

۳- استاد داور

دکتر جواد میرمحمدصادقی

مدیر تحصیلات تکمیلی گروه اقتصاد

تشکر و قدردانی

خداوند منان را سپاس‌گزارم که با کمک‌ها و عنایت‌های او توانستم این رساله را تدوین نمایم و بدون شك به پایان رساندن آن بدون لطف و کرم او میسر نمی‌شد.

در تهیه این پایان‌نامه از کمک و یاری بسیاری سود جست‌ام. در این جا بر خود لازم می‌دانم که از استاد بزرگوارم جناب آقای دکتر سعید دانی کریم‌زاده که در دوره تکمیل این پایان‌نامه راهنمایی دلسوز و شفیق برای اینجانب بوده‌اند و مزاحمت‌های مکرر مرا با صبر و متانت پاسخگو بودند، نهایت قدردانی و سپاس‌گزاری را داشته باشم. همچنین از استاد ارجمندم، جناب آقای دکتر اکبر توکلی که ضمن پذیرش سمت استاد مشاور این پایان‌نامه، با سعه صدر و مشاوره‌های سازنده خود راه انجام این تحقیق را بر من هموار کردند، کمال تشکر و قدردانی را داشته باشم. از خداوند متعال سلامتی و سربلندی آن‌ها را آرزومندم.

در پایان از زحمات کلیه عزیزان، به خصوص مادر و پدر مهربانم که در تمام دوران تحصیل و تا رسیدن به مدارج فعلی مرا یاری رساندند، کمال سپاس و تشکر را دارم و برای آن‌ها آرزوی موفقیت و شادکامی دارم.

امیدوارم با انجام این تحقیق توانسته باشم بخش کوچکی از زحمات این عزیزان را جبران کرده باشم.

کلیه حقوق مادی مرتبط بر نتایج مطالعات،
ابتکارات و نوآوریهای ناشی از تحقیق
موضوع این پایان نامه متعلق به دانشگاه
آزاد اسلامی واحد خمینی شهر است.

تقدیم به

خدای را بسی شاکرم که از روی کرم پدر و مادری فداکار نصیبم ساخته
تا در سایه درخت پر بار وجودشان بیاسایم و از ریشه‌ی آن‌ها شاخ و برگ گیرم
و از سایه وجودشان در راه کسب علم و دانش تلاش نمایم.
والدینی که بودنشان تاج افتخاری است بر سرم و نامشان دلیلی است بر
بودنم، چرا که این دو وجود پس از پروردگار مایه، هستی‌ام بوده‌اند، دستم را
گرفتند و راه رفتن در این وادی زندگی پرفراز و نشیب را به من آموختند.
آموزگارانی که برایم زندگی، بودن و انسان بودن را معنا کردند.
حال این برگ سبزی است تحفه درویش و تقدیم به آنان ...

۸	..... فهرست مطالب
۱۱	..... فهرست نمودارها
۱۲	..... فهرست جدولها
۱۳	..... سمبلها، علائم و اندیسها
۱۵	..... چکیده
	فصل اول: کلیات
۱۷	..... ۱-۱- مقدمه
۱۷	..... ۲-۱- بیان مسئله
۱۸	..... ۳-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق
۱۹	..... ۴-۱- اهداف تحقیق
۱۹	..... ۵-۱- فرضیه‌های تحقیق
۱۹	..... ۶-۱- واژگان کلیدی
	فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق
۲۱	..... ۱-۲- مقدمه
۲۱	..... ۲-۲- برخی مفاهیم اساسی
۲۱	..... ۱-۲-۲- ارزش
۲۲	..... ۲-۲-۲- نرخ ارزش
۲۲	..... ۳-۲-۲- نرخ ارزش اسمی
۲۲	..... ۴-۲-۲- نرخ ارزش اسمی مؤثر
۲۲	..... ۵-۲-۲- نرخ ارزش واقعی
۲۴	..... ۶-۲-۲- نرخ ارزش واقعی مؤثر
۲۴	..... ۷-۲-۲- نرخ ارزش واقعی تعادلی
۲۴	..... ۳-۲- نظام‌های مختلف ارزی
۲۵	..... ۱-۳-۲- نظام نرخ ارزش ثابت
۲۸	..... ۲-۳-۲- نظام نرخ ارزش شناور
۳۱	..... ۴-۲- نظریه برابری قدرت خرید از دیدگاه نظری
۳۲	..... ۱-۴-۲- نظریه برابری قدرت خرید و قانون قیمت واحد
۳۳	..... ۲-۴-۲- نظریه برابری قدرت خرید مطلق
۳۵	..... ۳-۴-۲- نظریه برابری قدرت خرید نسبی
۳۷	..... ۵-۲- ارتباط میان نظریه برابری قدرت خرید و شاخص قیمت مصرف‌کننده
۳۷	..... ۶-۲- نگاهی کلی بر شرایط اقتصادی کشورهای عضو D-۸
۳۹	..... ۷-۲- ساختار کشورهای کشورهای صنعتی و کمتر توسعه‌یافته در برقراری PPP
۳۹	..... ۸-۲- عوامل مؤثر در عدم برقراری نظریه برابری قدرت خرید مطلق در عمل

۳۹	..... ۱-۸-۲- شاخص‌های قیمت
۴۰	..... ۲-۸-۲- تفاوت بین بازارهای سرمایه و کالا
۴۰	..... ۳-۸-۲- رقابت ناقص
۴۰	..... ۴-۸-۲- هزینه‌های حمل و نقل و موانع تجاری
۴۱	..... ۵-۸-۲- عدم وجود اطلاعات کامل
۴۱	..... ۶-۸-۲- عدم انتخاب محصولات یکسان
۴۱	..... ۷-۸-۲- تفاوت کارایی
۴۱	..... ۹-۲- مروری بر مطالعات پیشین
۴۲	..... ۱-۹-۲- مطالعات داخلی
۴۴	..... ۲-۹-۲- مطالعات خارجی
۴۵	..... ۱۰-۲- خلاصه فصل
	فصل سوم: روش تحقیق
۴۷	..... ۱-۳- مقدمه
۴۷	..... ۲-۳- نظریه برابری قدرت خرید و روابط اقتصاد سنجی
۴۹	..... ۳-۳- روش تحقیق
۵۰	..... ۴-۳- برخی مفاهیم اساسی در اقتصاد سنجی سری
۵۰	..... ۱-۴-۳- مانایی
۵۱	..... ۲-۴-۳- داده‌های تابلویی
۵۲	..... ۵-۳- آزمون مانایی
۵۳	..... ۱-۵-۳- آزمون ریشه واحد
۵۵	..... ۶-۳- الگوی خودتوضیح با وقفه‌های گسترده
۶۰	..... ۷-۳- آزمون‌های ریشه واحد داده‌های تابلویی
۶۱	..... ۸-۳- خلاصه فصل
	فصل چهارم: برآورد الگو و تجزیه و تحلیل یافته‌ها
۶۳	..... ۱-۴- مقدمه
۶۴	..... ۲-۴- الگوها
۶۴	..... ۱-۲-۴- الگوی خودتوضیح با وقفه‌های گسترده (ARDL)
۶۴	..... ۲-۲-۴- آزمون ریشه واحد داده‌های تابلویی
۶۴	..... ۳-۴- تجزیه و تحلیل داده‌ها
۶۵	..... ۴-۴- آزمون‌های مورد نیاز
۶۵	..... ۱-۴-۴- آزمون مانایی متغیرها
۶۶	..... ۲-۴-۴- آزمون ریشه واحد منفرد روی نرخ واقعی ارز در هر یک از کشورها
۶۷	..... ۵-۴- برآوردها
۶۷	..... ۱-۵-۴- برآورد الگوی خودتوضیح با وقفه‌های گسترده در هر یک از کشورها
۷۱	..... ۲-۵-۴- آزمون ریشه واحد داده‌های تابلویی
۷۲	..... ۱-۵-۴- نتایج آزمون LLC روی LRER

۷۲	..... ۲-۵-۴ نتایج آزمون برتونگ روی LRER
۷۳	..... ۳-۵-۴ نتایج آزمون IPS روی LRER
۷۳	..... ۴-۵-۴ نتایج آزمون فیشر-ADF روی LRER
۷۳	..... ۵-۵-۴ نتایج آزمون فیشر-PP روی LRER
۷۴	..... ۶-۵-۴ نتایج آزمون هادری روی LRER
۷۵	..... ۳-۵-۴ آزمون ریشه واحد داده‌های تابلویی در زیر مجموعه‌های مختلف کشورها
۷۷	..... ۶-۴ خلاصه فصل
	فصل پنجم: خلاصه و نتیجه‌گیری
۷۹	..... ۱-۵ مقدمه
۸۰	..... ۳-۵ آزمون فرضیه‌های تحقیق
۸۰	..... ۴-۵ محدودیت‌های تحقیق
۸۰	..... ۵-۵ پیشنهادات
۸۰	..... ۱-۵-۵ پیشنهادات سیاستی
۸۱	..... ۲-۵-۵ پیشنهادات برای مطالعات آینده
	فهرست منابع
۸۳	..... منابع فارسی
۸۴	..... منابع لاتین
	پیوست‌ها
۸۹	..... پیوست ۱: الگوی خودتوضیح با وقفه‌های گسترده
۱۱۶	..... پیوست ۲: آزمون ریشه واحد داده‌های تابلویی
۱۵۱	..... چکیده انگلیسی

فهرست نمودارها

صفحه

عنوان

-
- نمودار (۱-۴) : آزمون مجموع تراکمی خطاهای بازگشتی (CUSUM) در کشور
مالزی ۷۰
- نمودار (۲-۴) : آزمون مجموع مجذور تراکمی خطاهای بازگشتی (CUSUMQ)
در کشور مالزی ۷۰
- نمودار (۳-۴) : آزمون مجموع تراکمی خطاهای بازگشتی (CUSUM) در کشور
پاکستان .. ۷۰
- نمودار (۴-۴) : آزمون مجموع مجذور تراکمی خطاهای بازگشتی (CUSUMQ)
در کشور پاکستان ۷۱

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۳۸	جدول (۱-۲) : خلاصه آغاز به کار نظام ارزی شناور در گروه ۸-D.....
۵۴	جدول (۲-۳) : خلاصه آزمون ریشه واحد و دیکی-فولر .....
۶۵	جدول (۱-۴) : آزمون مانایی متغیرها در الگوی ARDL (با عرض از مبدا و روند) جدول (۲-۴) : نتایج آزمون ADF بر روی LRER در هر کدام از کشورها با استفاده از CPI کشورهای پیشرفته .....
۶۶	.....
۶۷	جدول (۳-۴) : نتایج حاصل از تخمین مدل پویا .....
۶۹	جدول (۴-۴) : نتایج حاصل از تخمین مدل بلندمدت.....
۶۹	جدول (۵-۴) : نتایج حاصل از تخمین مدل تصحیح-خطا.....
۷۲	جدول (۶-۴) : نتایج آزمون لوین، لین و چو (LLC) روی LRER در گروه ۸-D
۷۲	جدول (۷-۴) : نتایج آزمون برتونگ روی LRER در گروه ۸-D .....
۷۳	جدول (۸-۴) : نتایج آزمون ایم، پسران و شین(IPS) روی LRER در گروه ۸-D جدول (۹-۴) : نتایج آزمون فیشر-ADF و آزمون چوی-ADF روی LRER در گروه ۸-D .....
۷۳	.....
۷۳	جدول (۱۰-۴) : نتایج آزمون فیشر-PP و آزمون چوی-PP روی LRER در گروه ۸-D .....
۷۴	جدول (۱۱-۴) : نتایج آزمون هادری روی LRER در گروه ۸-D .....
۷۴	جدول (۱۲-۴) : خلاصه نتایج آزمون‌های ریشه واحد داده‌های تابلویی روی LRER بر اساس CPI کشورهای پیشرفته .....
۷۴	جدول (۱۳-۴) : نتایج آزمون برتونگ روی LRER در گروه‌های مختلف کشورها با استفاده از CPI کشورهای پیشرفته .....
۷۵	.....
۷۶	جدول (۱۴-۴) : نتایج آزمون فیشر- PP روی LRER در گروه‌های مختلف کشورها با استفاده از CPI کشورهای پیشرفته .....
۷۶	جدول (۱۵-۴) : نتایج آزمون هادری روی LRER در گروه‌های مختلف کشورها با استفاده از CPI کشورهای پیشرفته .....
۷۶	.....

سمبل‌ها، اختصارها و اندیس‌ها
سمبل‌ها

امید ریاضی	E
پوند (واحد پول انگلیس)	£
دلار (واحد پول امریکا)	\$
سطح قیمت‌ها در داخل	P
سطح قیمت‌ها در خارج	P*
کالاهای تجاری	P _T
کالاهای غیرتجاری	P _N
کواریانس	COV
لگاریتم نرخ واقعی ارز	LRER
نرخ ارز اسمی	ER-S
نرخ واقعی ارز	RER

اختصارها

صندوق بین‌المللی پول	IMF
آزمون ایم، پسران و شین	IPS
آزمون پسماند تجمعی	CUSUM
آزمون دیکی - فولر تعمیم یافته	ADF
آزمون دیکی - فولر	DF
آزمون لوین، لین و چو	LLC
آزمون مجذور پسماند تجمعی	CUSUMQ
الگوی خود بازگشت برداری	VAR
برابری قدرت خرید	PPP
معیار حنان- کونین	HQC
روش حداقل مربعات معمولی	OLS
روش خودتوضیح با وقفه‌های گسترده	ARDL
شاخص قیمت مصرف‌کننده	CPI
شاخص قیمت عمده‌فروشی	WPI
معیار شوارز-بیزین	SBC
صندوق بین‌المللی پول	IMF
مدل تصحیح‌خطا	ECM
معیار اطلاعات آکائیک	AIC

چکیده

نظریه برابری قدرت خرید بیان‌کننده رابطه بلندمدت میان نرخ ارز و نسبت قیمت‌ها در یک اقتصاد باز است. هدف اصلی این مطالعه آزمون برقراری نظریه برابری قدرت خرید برای هشت کشور در حال توسعه اسلامی موسوم به ۸-D با استفاده از داده‌های فصلی دوره زمانی ۲۰۱۰-۲۰۰۱ می‌باشد.

بدین منظور ابتدا با استفاده از روش خود توضیح با وقفه‌های گسترده (ARDL) وجود رابطه بلندمدت بین نرخ ارز و نسبت قیمت‌ها در هر یک از کشورها آزمون شده است. سپس از آن جا که مانایی سری زمانی نرخ واقعی ارز نیز به معنای برقراری نظریه برابری قدرت خرید می‌باشد، از آزمون ریشه واحد داده‌های تابلویی که به دلیل به کارگیری داده‌های بیشتر، نتایج مطمئن‌تری ارائه می‌دهد، استفاده گردیده است.

نتایج روش خود توضیح با وقفه‌های گسترده (ARDL) حاکی از آن است که نظریه برابری قدرت خرید نسبی در کشورهای پاکستان و مالزی برقرار است. نتایج آزمون ریشه واحد داده‌های تابلویی نیز نشان داد که براساس آزمون LLC ، IPS ، فیشر- ADF و چوی- ADF نظریه برابری قدرت خرید در کشورهای ۸-D برقرار می‌باشد. واژگان کلیدی: نظریه برابری قدرت خرید- نرخ واقعی ارز- آزمون ریشه واحد داده‌های تابلویی- الگوی خود توضیح با وقفه‌های گسترده